

Slovné úlohy na percentá

Sud s vodou má objem 50 litrov Zo suda sme vypustili 25 % litrov vody. Koľko litrov vody ostalo v sude?

cez 1%

z = 50 litrov vody

p = 25 % ... vody sme vypustili

h = ? ... Koľko vody sme vypustili?

100 % ..... 50 litrov

1 % ..... $50 : 100 = 0,5$

25% ..... $25 \cdot 0,5 = 12,5$ l sme vyliali

ostalo ... $50 - 12,5 = 37,5$ l vody

z = 50 litrov vody

p = $100\% - 25\% = 75\%$ ... vody ostalo

h = ? ... Koľko vody ostalo?

100% ..... 50 litrov

1% ..... $50 : 100 = 0,5$

75 % ..... $75 \cdot 0,5 = 37,5$ l vody

V sude ostalo 37,5 litrov vody

cez priamu úmernosť.

100 % ..... 50 litrov

25 % ..... x litrov (vypustená voda)

$x : 50 = 25 : 100$

$$\frac{x}{50} = \frac{25}{100} / \cdot 50$$

$$x = \frac{25}{2}$$

x = 12,5 litrov vody vypustili

$50 - 12,5 = 37,5$ litrov vody ostalo v sude .

Spracované pre rodičov detí s PU v skupine na fb - Učím sa doma

Moje poznámky

Každé zadanie úlohy je potrebné prečítať aj niekoľkokrát. Potrebné údaje vysvetliť . Môže sa stať, že dieťa textu nerozumie.

Pri čítaní musíme rozmýšľať.

Úlohu môžeme vyriešiť dvoma spôsobmi .

1. Vypočítame koľko vody sme vypustili. A potom od celkového množstva odčítame vypustenú vodu .

2. Vypočítame koľko percent vody ostalo v sude po vypustení .

Môžeme si aj kresliť.

celok sud s vodou 50 litrov = 100 %

vypustili 25 %   voda v sude
(100 % - 25% = 75%)

úlohu môžete riešiť rôznymi spôsobmi.

moje obľúbené riešenie cez trojčlenku
menej znamená pomer zmenšenia

100 % ..... 50 litrov

25 % ..... x litrov (menej)

$$x = \frac{25}{100} \cdot 50$$

$$x = \frac{1}{4} \cdot 50$$

x = 12,5 litrov vody vypustili

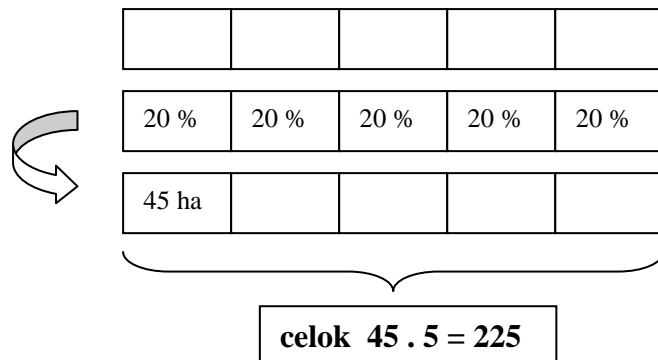
$50 - 12,5 = 37,5$ litrov vody ostalo v sude .

Vinári objednali nové sadenice do vinice **na 45 ha**, čo je **20% celkovej výmery** ich hospodárstva. Na koľkých hektároch pestujú hrozno?

Výpočet cez 1 %

$h = 45 \text{ ha}$ 20% 45
 $p = 20\%$ 1% ..... $45 : 20 = 2,25$
 $z = ?$ $z = 100\%$ ..... $2,25 \cdot 100 = \mathbf{225}$

Výpočet cez diagram $h = 45 \text{ ha}$ $p = 20\%$ $z = ?$

Cez priamu úmernosť

$20\% \dots\dots\dots 45 \text{ ha}$
 $100\% \dots\dots\dots z \text{ ha}$

$$z : 45 = 100 : 20$$

$$\frac{z}{45} = \frac{100}{20} \quad / \cdot 180$$

$$4 \cdot z = 900 \quad / : 4$$

$$z = \mathbf{225}$$

Hrozno pestujú na 225 hektároch.

Výpočet si zvolíte - úlohy sa dajú riešiť rôznym spôsobom.

Zadanie úlohy je potrebné prečítať na viac krát. (aj 3x)

Najprv sa presvedčte či dieťa rozumie zadaniu . nech Vám povie o čom je zadanie.

V zadaní má dieťa vedieť rozlíšiť základ, hodnotu a počet percent. nech Vám povie čo má a čo potrebuje vypočítať. Môže si v zadaní aj podčiarknuť dôležité údaje.

Ak, je v zadaní na **45 ha čo je 20% znamená**, že $20\% = 45 \text{ ha}$

mám vypočítať celkovú výmeru tzn. základ .. 100%

1% ..... hodnotu delím počtom percent
celok = 100% .... hodnotu 1% vynásobím 100

riešenie diagramom

20% je aká časť celku ?

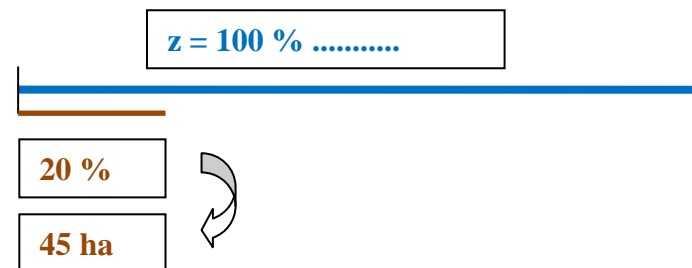
$$\frac{20}{100} = \frac{1}{5} \quad \text{celok } \frac{5}{5} \quad \text{zakreslím si diagram.}$$

1 dielik predstavuje 45 ha

5 dielikov predstavuje $5 \cdot 45 = 225 \text{ ha}$

Priama úmernosť

Ja si pomáham pri riešení slovnej úlohy úsečkou, na ktorej si vyznačím čo mám dané a čo potrebujem vypočítať.

Opýtajte sa dieťaťa. Čo myslíš aké číslo Ti vyjde keď to vypočítaš základ? Bude to menšie, alebo väčšie ako máš v zadaní ?

To je pre kontrolu výpočtu (väčšie / menšie).

Do suda, ktorý pojme 100 litrov vody sme naliali 15 litrových krhly vody. Koľko percent suda sme zaplnili a koľko percent ešte môžeme zaplniť?

z = 100 l
h = 15 l naliali - naplnili
p = ? (zaplnila voda / môžeme zaplniť)

Výpočet cez 1 %

1% ..... 100 : 100 = 1
p % ..... 15 : 1 = 15 % naplnili vodou
p % ..... 100 % - 15 % = 85% môžeme zaplniť vodou

Cez priamu úmernosť - naplnenosť suda

100 % ..... 100 litrov
p % ..... 15 litrov

$$p : 100 = 15 : 100$$

$$\frac{p}{100} = \frac{15}{100} \quad / \cdot 100$$

p = 15 % ..... naplnili vodou

100 % - 15% = 85% (môžu naplniť)

alebo

Cez priamu úmernosť- možnosť naplniť sud

100 % ..... 100 litrov
p % ..... 85 litrov

$$p : 100 = 85 : 100$$

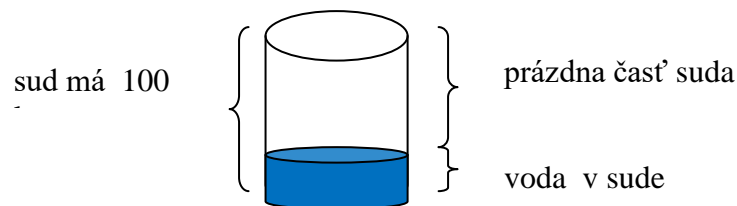
$$\frac{p}{100} = \frac{85}{100} \quad / \cdot 100$$

p = 85 % ..... môžu naplniť vodou

100% - 85 % = 15 % (naplnili)

Zaplnili sme 15% a 85% môžeme naplniť.

Výpočet si zvolíte sami.
Táto úloha sa dá vyriešiť veľmi jednoducho. Stačí gazdovský rozum a ide to aj spamäti.
Zadanie úlohy ... čítať , čítať , čítať , môžete aj kresliť.

Rozmýšľaj.

Ak nalejeme 15 litrových krhly znamená, že do suda pribudlo 15 litrov vody.

Sud ... 100 litrov znamená..... základ.
15 litrov zaplní sud vodou ..... hodnota
máme vypočítať vodu..... počet percent

Dôležitá je otázka!!!

Ak by bola otázka : **Koľko percent sme zaplnili ?**
vypočítame to cez naplnenosť suda.

Ak by bola otázka : **Koľko percent môžeme zaplniť ?**
vypočítame to cez možnosť naplniť sud.

Naša otázka znie :

Koľko percent suda sme zaplnili a koľko môžeme zaplniť ?

Ak vypočítame percento vody . Potom percento vody, ktorá sa vojde do zvyšku suda jednoducho odčítam od 100% .

Sud s vodou má hmotnosť 20 kg. Voda tvorí 60% jeho váhy. Akú hmotnosť má sud?

sud s vodou ..... 20 kg
voda ..... 60% z hmotnosti suda
sud ..... s (nepoznám mám vypočítať)]
sud + voda = hmotnosti suda s vodou

$$s + 0,60 \cdot s = 20$$
$$1,60 \cdot s = 20 \quad / : 1,60$$
$$s = 12,5$$

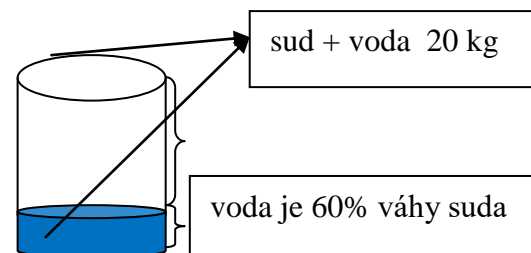
Sud má hmotnosť 12,5kg.

Ak má súd 12,5 kg potom voda má
 $20\text{kg} - 12,5\text{ kg} = 7,5\text{ kg}$

Overenie:

cez priamu úmernosť
sud ..... 100% ..... 12,5 kg
voda .... 60% v
 $v : 12,5 = 60 : 100$
 $\frac{v}{12,5} = \frac{60}{100} \quad / \cdot 12,5 \cdot 100$
 $100 \cdot v = 750 \quad / : 100$
 $v = 7,5\text{ kg} \quad \dots \text{voda}$

Zadanie úlohy ... čítať, čítať, čítať ... kresliť ... rozmýšľať ...
Táto úloha nie je typická na výpočet základu, hodnoty a počtu percent.

$$\text{sud} + 60\% \text{ suda (voda)} = 20\text{ kg}$$

(percento sa dá zapísať desatinným číslom, vysvetľovala som to v inom príspevku)
Mám vypočítať hmotnosť suda .

prázdny sud si označíme ..... s
voda ... 60% z hmotnosti suda .... napíšeme ako 0,60 . s
sud s vodou má hmotnosť 20 kg

z toho si zostavíme rovnicu :
hmotnosť suda + voda (60% z hmotnosti váhy suda) =
hmotnosti suda s vodou.

$$s + 0,60 \cdot s = 20$$

Overenie , urobím pre seba, tzn. zistím či som správne rozmýšľala.

Sud je naplnený vodou na 35 % svojej kapacity. Po priliatí troch 15-litrových vedier vody je kapacita naplnenosti suda už 55 %. Koľko litrov vody sa zmestí do suda?

voda, ktorú prilejeme do suda bude:

1 vedro ..... 15 l

3 vedrá ..... $3 \cdot 15 = 45$ l vody vlejeme do suda

percento vody v sude po priliatí vody vypočítame:

$55\% - 35\% = 20\%$

$h = 45$ litrov doliatej vody

$p = 20\%$ voda, ktorú sme priliatili

$z = \dots$ množstvo vody v sude

Výpočet cez 1%

1% ..... $45 : 20 = 2,25$ l

$z = 100\%$ ..... $2,25 \cdot 100 = 225$ l

Do suda sa zmestí 225 l vody.

Overenie:

100% ..... 225 l

1% ..... $225 : 100 = 2,25$ l

35% ..... $35 \cdot 2,25 = 78,75$ l

55% ..... $55 \cdot 2,25 = 123,75$ l

20% ..... $20 \cdot 2,25 = 45$ l

$55\% - 35\% = 20\%$ pribudlo

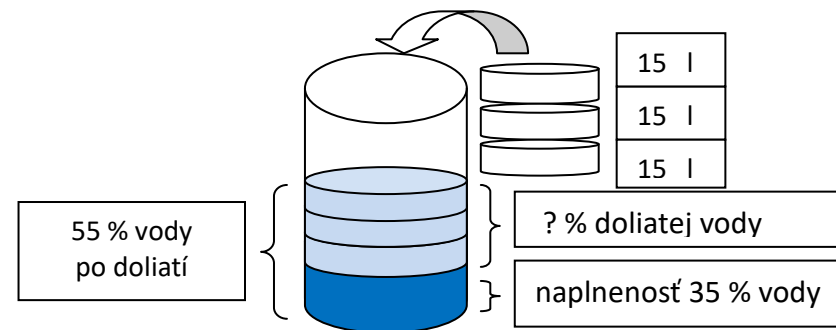
$123,75 - 78,75 = 45$ l pribudlo

Zadanie úlohy ... čítať, čítať, čítať ... kresliť .... rozmýšľať

Zadanie úlohy môžete vyriešiť po zápise rôznym spôsobom.

Ja som si vybrala riešenie cez 1% .

Pre predstavu a lepšie pochopenie zadania si rada kreslím obrázky.

Ak do suda nalejeme 3x po 15 litrov vody naliali sme 45 l vody .

Čo myslíš koľko je to percent zo suda? Ako to vypočítaš?

Ak sa má sud naplniť na 55% a už v sude bolo 35% , teda to čo sme priliatili bude predstavovať $55\% - 35\% = 20\%$ vody.

Overenie si urobím pre seba tzn. zistím či som správne rozmýšľala.

Nádrž obsahuje 84,2 hektolitrov vody. Voda odteká rýchlosťou 1,6 % objemu za minútu. Ako dlho trvá vypustenie nádrže?

objem nádrže ..... 84,2 hl = 8420 l

Výpočet cez 1 %

100% ..... 8420 l

1% ..... $8420 : 100 = 84,2$ l

1,6 % ..... $1,6 \cdot 84,2 = 134,72$ l

Za 1 minútu vytečie 134,72 litrov vody .

Cez priamu úmernosť

1 min ..... 134,72 litrov vody

x min ..... 8420 litrov vody

$$\frac{x}{1} = \frac{8420}{134,72}$$

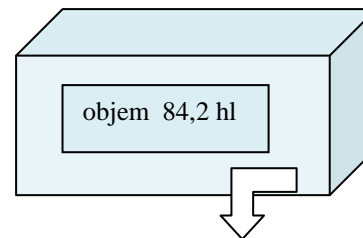
x = 62,5 min

x = 1 hod 2min 30sekúnd

Vypustenie nádrže trvá

1hodinu 2 minúty a 30 sekúnd.

Zadanie úlohy ... čítať, čítať, čítať ... kresliť .... rozmyšľať
Pre predstavu a lepšie pochopenie zadania si rada kreslím obrázky.

za 1 minútu vytečie 1,6 % objemu nádrže

Najprv premeníme 84,2 hl l

1 hl = 100 l

84,2 hl = 8420 l

Vypočítame 1,6 % z objemu koľko je to litrov cez 1%.

Cez priamu úmernosť vypočítame za aký čas sa vyprázdni celá nádrž.

Premením si minúty na hodiny, minúty a sekundy.

1 hod = 60 min   1min = 60 sek

62,5 min = 60min + 2,5 min = 1 hod + 2,5 min

2,5 min = 2 min + 0,5 min

0,5 min = 0,5 · 60 = 30 sek

62,5 min = 1 h 2 min 30 sek

Náklady na výrobu dreveného suda sú 60 eur, čo je 80 % jeho predajnej ceny. Za akú cenu sa drevený sud predáva?

$h = 60$ eur (cena nákladov)

$p = 80\%$ (percento predajnej ceny)

$z = \dots?$ (predajná cena)

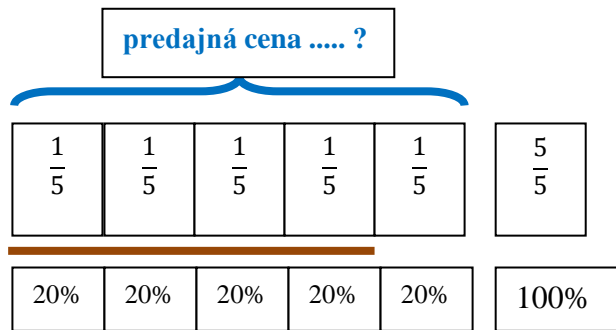
Výpočet cez 1 %

1% ..... $60 : 80 = 0,75$

$z = 100\% \dots\dots\dots 0,75 \cdot 100 = 75$ eur

Cez diagram

$$80\% \text{ zo } 100\% = \frac{80}{100} = \frac{8}{10} = \frac{4}{5}$$

$$\frac{4}{5} = 80\% = 60 \text{ eur náklady na výrobu}$$

$$\frac{4}{5} = 60 \dots \frac{1}{5} = (60 : 4) = 15 \dots \frac{5}{5} = (5 \cdot 15) = 75$$

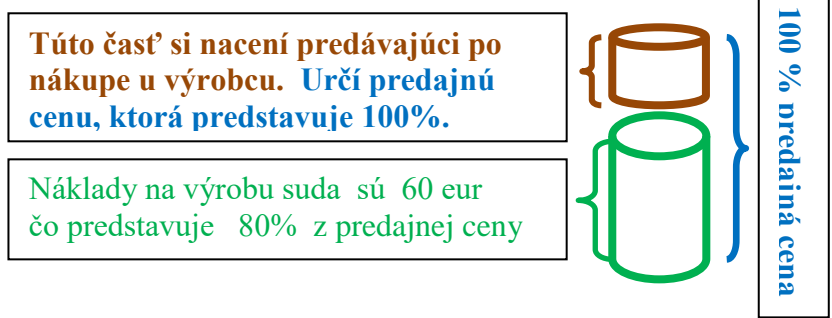
Predajná cena je 75 eur .

Zadanie úlohy ... čítať, čítať, čítať ... kresliť .... rozmýšľať
 Zadanie úlohy môžete vyriešiť po zápise rôznym spôsobom.
 Ja som si vybrala cez 1% a cez diagram.

Pre predstavu a lepšie pochopenie zadania si rada kreslím obrázky.

Vysvetli ako tomu rozumieš:

- čo rozumieš pod pojmom náklady ?
- čo rozumieš pod pojmom predajná cena?
- čo je vyššie náklady, alebo predajná cena ?

Ak je v zadaní napísané 60 eur čo je 80% znamená, že 80% ..... 60 eur

Z týchto údajov viem vypočítať 1% .

Ako sa vypočíta 1%? Hodnotu delím počtom percent.

Táto úloha sa dá jednoducho vypočítať aj pomocou diagramu.

80% je aká časť z celku (100%)

$$\frac{80}{100} = \frac{8}{10} = \frac{4}{5}$$

- v menovateli máme číslo 5 tzn., že celok je rozdelený na 5 rovnakých častí. Jedná časť predstavuje 100% :5 = 20%
- v čitateli máme číslo 4 ... 4 dieliky predstavujú 60 eur.
 1 dielik 60 : 4 = 15 eur

Predajná cena je 100% ..... z =5 dielikov 15 . 5 = 75 eur

Overenie si urobím pre seba tzn. zistím či som správne rozmýšľala. Predajná cena je vyššia ako náklady na výrobu.

V sklade predajne sú uložené sudy. Cena každého suda je 75 eur. V sezóne predavač zvýšil jeho cenu o 20%. Keď nešli sudy na odbyt, vo výpredaji klesla cena jedného suda o 20%. Aká bola cena suda vo výpredaji?

zvýšenie

$$z = 75 \text{ eur}$$

$$p = 120 \% \quad (100 \% + 20\%)$$

$$h = \dots \text{ eur}$$

Cez priamu úmernosť

$$100\% \dots\dots\dots 75 \text{ eur}$$

$$120 \% \dots\dots\dots h \text{ eur} \quad (\text{logický viac})$$

$$h : 75 = 120 : 100$$

$$\frac{h}{75} = \frac{120}{100} \quad / \cdot 75$$

$$h = 90 \text{ eur} \text{ nová cena po zvýšení .}$$

zníženie ... pokles ceny

$$z = 90 \text{ eur}$$

$$p = 80\% \quad (100\% - 20\%)$$

$$h = \dots \text{ eur}$$

Cez priamu úmernosť

$$100\% \dots\dots\dots 90 \text{ eur}$$

$$80 \% \dots\dots\dots h \text{ eur} \quad (\text{logický menej})$$

$$h : 90 = 80 : 100$$

$$\frac{h}{90} = \frac{80}{100} \quad / \cdot 90$$

$$h = 72 \text{ eur} \text{ nová cena po znížení poklese. .}$$

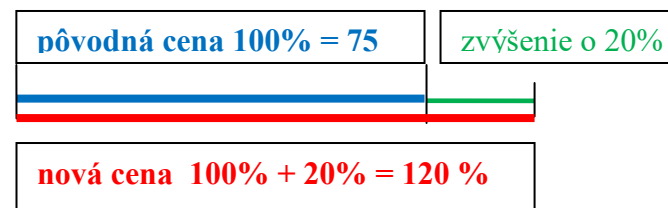
Cena suda vo výpredaji je 72 eur.

Zadanie úlohy ... čítať, čítať, čítať ... kresliť .... rozmýšľať

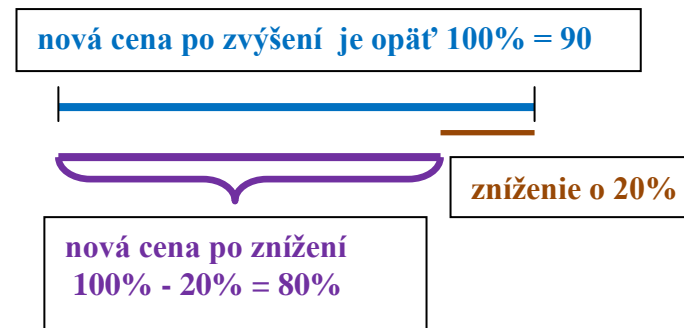
Predavač zvýšil cenu o 20% .
Neskôr znížil cenu o 20 %.

Percentá zvýšenia / zníženia sa nesmú spolu sčítať.
Každé zvýšenie/zníženie sa musí počítať samostatne.
Nová cena je základ ...100%

Pre predstavu a lepšie pochopenie zadania si rada kreslím cez úsečku.
Najprv vypočítame zvýšenie ceny

Teraz vypočítam zníženie z novej ceny

Ak by ste na začiatku riešenia uvažovali, že zvýšenie o 20% a zníženie o 20% sa vlastne nič nedeje (+20-20). Teda cena suda by sa nemala zmeniť. Výpočtom sme dokázali, že cena sa zmenila. Naše uvažovanie nebolo správne.